

Temanotat
Tyrkia: Pass

LANDINFO
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

© Landinfo 2019

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 2098 Vika

N-0125 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivaretatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

This note gives an overview of the different Turkish passports and their issuing procedures. The last section deals with the issue of passport cancellations in the aftermath of the failed coup in July 2016.

SAMMENDRAG

Dette notatet gir en oversikt over de forskjellige typene tyrkiske pass som finnes, og utstedelsesprosedyrene for disse. Den siste delen omhandler kansellering av pass i etterkant av kuppforsøket i juli 2016.

INNHold

1. Innledning	6
2. Utstedelse av pass	6
2.1 Utstedende myndighet	6
2.2 Søknad om pass	6
2.2.1 <i>Fornyning av pass</i>	7
2.2.2 <i>Pass for mindreårige</i>	7
2.2.3 <i>Levering av nytt pass</i>	7
3. Typer pass	8
3.1 Diplompass – Diplomantik Pasaport	8
3.2 Spesialpass – Hususi Pasaport	9
3.3 Tjenestepass – Hizmet Pasaportu	9
3.4 Alminnelig pass – Pasaport (Umuma Mahsus)	9
3.5 Midlertidig pass – Geçici Pasaport	10
4. Kansellering av pass	10
4.1 Kansellering av pass etter rettsavgjørelse	10
4.2 Kansellering av pass ved dekret	11
4.3 Andre kanselleringer	11
5. Referanser	12

1. INNLEDNING

Dette korte notatet omhandler pass og passutstedelse i Tyrkia. Landinfo har fått flere spørsmål om dette temaet, som vi undersøkte nærmere på en informasjonsinnhentingstreise høsten 2018.

Hovedkilden til dette notatet er de passutstedende myndighetene i landet, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri, Genel Müdürlüğü (NVİ), som Landinfo møtte i Ankara. Der fikk vi en innføring i de forskjellige typene pass som er i sirkulasjon, og rutinene for utstedelse av disse. Denne etaten er kilde for opplysninger i notatet, der ingen annen kilde er oppgitt.

Til slutt i notatet behandles kansellering av pass, som har vært et aktuelt spørsmål etter det mislykkede kuppforsøket sommeren 2016. Ved siden av NVİ har Landinfo også konsultert to lokale menneskerettsorganisasjoner rundt dette spørsmålet, samt juridiske eksperter fra Istanbul Bar Association.

2. UTSTEDELSE AV PASS

2.1 UTSTEDENDE MYNDIGHET

Fra og med 4. april 2018 er det Nüfus ve Vatandaşlık İşleri, Genel Müdürlüğü (NVİ), Direktoratet for sivilregistrering og statsborgerskap, som utsteder pass i Tyrkia. Frem til dette var det politiet og guvernørene i landets provinser som utstedte pass. Under en reise i Tyrkia i oktober 2018 erfarte Landinfo at veldig mange stadig trodde at det er politiet som utsteder pass, og bare et fåtall av de personene vi møtte og intervjuet var klar over at ansvaret hadde skiftet.

Unntaket fra denne regelen er diplomatpass, som blir utstedt av utenriksdepartementet.

Tyrkia har i 2018 fått produsert 4 250 000 nye biometriske pass, der 85 % av produksjonskostnadene er dekket av EU, mens landet selv har dekket de resterende 15 %. Disse passene er ikke produsert i Tyrkia. De neste passene som skal produseres vil inneholde en firkantet QR-kode.

2.2 SØKNAD OM PASS

Tyrkiske statsborgere som ønsker å søke om pass må først booke en avtale online, man kan ikke møte opp på en av direktoratets avdelinger uten en slik avtale. Det finnes slike avdelinger over hele landet. Vedkommende må deretter møte opp personlig, og da blir biometriske data som fingeravtrykk av alle fingrene tatt.

Ved søknad må det medbringes to passfoto i ICAO-standard (International Civil Aviation Organization). Det er ikke mulig å ta foto på stedet. I tillegg må man ha med sitt gamle eller nye nasjonale ID-kort med bilde (*nüfus cüzdanı* eller *kimlik kartı*), kvittering som viser at man har betalt det foreskrevne gebyret for pass, mindreårige må komme sammen med sine foresatte og det må foreligge en fullmakt fra dem samt det gamle passet dersom man søker om et nytt. Personer som søker om spesialpass og tjenestepass må ha med et eget skjema som er stemplet og undertegnet av arbeidsgiver, se for øvrig del 3.2 og 3.3 (NVİ 2018).

2.2.1 Fornyning av pass

De samme prosedyrene som gjelder for første gangs søknad om pass gjelder også ved fornyelse av passet. Fingeravtrykk blir tatt på nytt, og man må levere to nye passfoto.

2.2.2 Pass for mindreårige

Fra og med år 2010 har barn fått utstedt egne pass (før dette var de ført inn i en av foreldrenes pass). Barn fra 7 år og oppover gir fingeravtrykk, og barnets signatur brukes fra det er 12 år og oppover.

2.2.3 Levering av nytt pass

Pass kan sendes med posten, PTT, til den adressen man er oppført i folkeregisteret med. Det kan sendes til en midlertidig adresse også, dersom denne er registrert. Passet kan videre hentes på den avdelingen av direktoratet der man søkte om det.

3. TYPER PASS

3.1 DIPLOMATPASS – DIPLOMATİK PASAPORT

Disse passene utstedes av utenriksdepartementet, og har normalt en gyldighet på to år. Gyldighetstiden vil variere etter hvor lang tid vedkommende er utsendt, det kan også overstige to år. Passet kan utstedes ved ambassader og konsulater.

Ektefeller og barn opp til 18 år får også diplomatpass, med samme gyldighetstid som tjenestemannen. Folkevalgte har diplomatstatus og får diplomatpass, de får nå beholde dette passet etter at de går av med pensjon og ikke lenge er folkevalgte.

3.2 SPESIALPASS – HUSUSİ PASAPORT

Passene utstedes individuelt til statstjenestemenn som har oppnådd nivå én, to eller tre. Statstjenestemenn starter sin karriere på nivå femten, og dette er «objektive» nivåer som den enkelte tjenestemann kan oppnå ved å ta en rekke eksamener. Hvorvidt man når nivå to eller tre, henger ikke bare sammen med ansiennitet, og de har ikke noe å gjøre med hvilken stilling eller posisjon man har. Men vedkommende må ha minimum 12 års ansenitet for å nå nivå tre, og det er ikke alle tjenestemenn som når opp til nivå tre i løpet av sin karriere.

Passet har en gyldighetstid på fem år, og etter å ha ervervet et spesialpass, beholder man det livet ut. Passet gis også til ektefelle og barn under 18 år, samt til barn under 25 år som ikke er gift, er under utdanning og som ikke er i jobb.

Det er institusjonen som er arbeidsgiver som søker om dette passet på vegne av tjenestemannen. Søknad om spesialpass for ektefelle og barn går også gjennom arbeidsgiver. For at ektefeller skal få et slike pass, må det legges frem vigselsattest, og de må fylle ut en egenerklæring. Ektefellen har passet livet ut, men mister dette passet ved skilsmisse.

Det var pr. september 2018 1 713 206 spesialpass i sirkulasjon.

Personer med spesialpass kan få utstedt et alminnelig pass dersom vedkommende skulle ha bruk for det, for eksempel i tilfeller der spesialpasset er levert inn i forbindelse med en visumsøknad. En person med spesialpass vil derimot aldri kunne ha et tjenestepass eller et diplomatpass.

3.3 TJENESTEPASS – HİZMET PASAPORTU

Tjenestepass utstedes til offentlige tjenestemenn som ikke har spesialpass, og som sendes ut av landet på oppdrag. Passet inneholder ikke stillingsbetegnelse.

Gyldigheten på et tjenestepass er minimum seks måneder, men vil variere etter hvor lang tid oppdraget varer. Dette passet gis også til ektefelle, barn under 18 år, og til barn under 25 år som ikke er gift, er under utdanning og ikke er i arbeid. Landinfo antar at familiemedlemmer får utstedt tjenestepass dersom de følger med hovedpersonen på reise til utlandet, eller skal besøke denne under lengre opphold utenlands.

Personer som har tjenestepass har også alminnelige pass. Dette leveres inn når vedkommende skal på tjenestereise og han eller hun får da utlevert sitt tjenestepass. Ved hjemkomst leveres så tjenestepasset inn igjen, og man får sitt alminnelige pass tilbake.

3.4 ALMINNELIG PASS – PASAPORT (UMUMA MAHSUS)

Dette er de alminnelige passene som utstedes til alle tyrkiske statsborgere som ikke har en av de tre passtypene som er beskrevet over. De utstedes også til personer med spesialpass som har behov for et ekstra pass. Alle med tjenestepass har et alminnelig pass også, til bruk ved private reiser.

3.5 MIDLERTIDIG PASS – GEÇİCİ PASAPORT

Dette passet utstedes til personer som har mistet eller fått stjålet sitt pass, og der det ikke er tid til å søke om et alminnelig pass.

4. KANSELLERING AV PASS

4.1 KANSELLERING AV PASS ETTER RETTSAVGJØRELSE

Det skal foreligge en rettsavgjørelse for at en persons pass skal kunne inndras/kanselleres (IBA 2018). Vedkommende skal da bli informert om hvorfor han eller hun har fått passet kansellert, og opplysninger om dette skal også være tilgjengelig gjennom e-devlet¹ (møte med NVÍ, 2018). Det er ikke alltid mulig for den enkelte borger selv å få klarhet i passkansellering gjennom e-devlet. Imidlertid vil en advokat kunne hente ut flere opplysninger enn den enkelte selv, og vil i mange tilfeller kunne se om vedkommende har fått sitt pass kansellert (møte med tyrkisk advokat, 2018).

¹ E-devlet er den tyrkiske statens tjenesteportal, og kan sammenlignes med norske Altinn.

4.2 KANSELLERING AV PASS VED DEKRET

Etter det det antatte kuppforsøket i juli 2016 og frem til 18. juli 2018 var Tyrkia i unntakstilstand. I denne perioden ble mange pass kansellert ved dekret, noe som var mulig på grunn av unntakstilstanden. Rutinemessig fikk alle offentlig ansatte som ble avskjediget sine pass kansellert. Mange av dem som fikk sine pass kansellert på denne måten, var ikke klar over det selv (Amnesty 2017, s. 15). Sommeren 2018 fikk 155 350 sine pass tilbake, majoriteten av disse er familiemedlemmer til personer som er siktet i forbindelse med kuppforsøket, men som selv ikke er siktet for noe (Hürriyet 2018).

En menneskerettighetsorganisasjon Landinfo møtte i Tyrkia i 2018 sa at de har tatt noen av disse sakene til retten for å få opphevet kansellasjonene. Dette har de lyktes med i noen ganske få saker (Tyrkisk mr-organisasjon b, møte 2018).

Det er ved utgangen av 2018 fremdeles noen ektefeller som ikke selv er siktet for noe som likevel ikke har fått passene sine tilbake. Kilder Landinfo møtte påpekte at dette dreier seg om høyt profilerte saker, og nevnte Dilek DüNDAR som et eksempel. Hun er gift med journalisten Can DüNDAR, som er etterlyst av myndighetene, og som har politisk asyl i Tyskland (Tyrkisk mr-organisasjon a, møte 2018).

4.3 ANDRE KANSELLERINGER

I møter med Landinfo fremholdt menneskerettighetsorganisasjoner at en rekke personer har fått sine pass kansellert på en utenomrettslig måte (Tyrkiske mr-organisasjon a og b, møter 2018). Personene er ikke blitt gjort kjent med dette, og oppdager det i mange tilfeller ikke før de står på en flyplass for å reise. De vil da få beskjed om at deres pass er meldt stjålet eller ødelagt, selv om personen det gjelder har sitt pass med seg (Vatandaş 2016; tyrkisk mr-organisasjon a, møte 2018).

Det antas at det er etterretningstjenesten som står bak denne praksisen, men ingen kunne gi noen ytterligere informasjon om dette fenomenet. Organisasjonene påpekte likevel at i de tilfellene de kjente til, dreide det seg om personer som er politisk aktive motstandere av Erdoğan (Vatandaş 2016; tyrkisk mr-organisasjon a, møte 2018).

Amnesty peker også på at personer som har fått sitt pass kansellert og som søker om nytt pass, ikke får sine søknader behandlet. De nevner i denne sammenhengen at personer som oppholdt seg i utlandet mens de ble avskjediget fra sine stillinger, ikke blir gitt konsulær bistand fra tyrkiske utenriksstasjoner (Amnesty 2017, s. 15).

5. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Amnesty (2017, 22. mai). *No end in sight: Purged public sector workers denied a future in Turkey*. London: Amnesty. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org/en/documents/eur44/6272/2017/en/> [lastet ned 3. januar 2019]
- Hürriyet Daily News (2018, 25. juli). Turkish Interior Ministry reinstates 155 530 passports. *Hürriyet Daily News*. Tilgjengelig fra <http://www.hurriyetdailynews.com/turkish-interior-ministry-reinstates-155-350-passports-135000> [lastet ned 2. januar 2019]
- NVİ, dvs. Nüfus ve Vatandaşlık İşleri, Genel Müdürlüğü (2018, 31. desember). *Pasaport Sıkça Sorulan Sorular*. Ankara: NVİ Tilgjengelig fra <https://www.nvi.gov.tr/hakimizda/projeler/pasaport-bilgi/pasaport-sss> [lastet ned 8. januar 2018]

Dette er en nettside med ofte spurte spørsmål og en rullegardinmeny. Lenken leder til forsiden.
- Vatandaş, Aydoğan (2016, 6. september). How the Turkish government cancels the passports of critics. *Huffington Post*. Tilgjengelig fra https://www.huffingtonpost.com/aydoaean-vatanda/how-the-turkish-government-_b_10336952.html [lastet ned 2. januar 2019]

Muntlige kilder

- Istanbul Bar Association, møte oktober 2018, Istanbul.
- Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü (NVİ), møte oktober 2018, Yenimahalle, Ankara.
- Tyrkisk advokat, møte oktober 2018, Ankara,
- Tyrkisk menneskerettighetsorganisasjon a, møte oktober 2018, Ankara.
- Tyrkisk menneskerettighetsorganisasjon b, møte oktober 2018, Istanbul.